

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS PETICIJŲ KONSTITUCINIS ĮSTATYMO PROJEKTO
(TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP NR. TAP-22-1018) (TAIS NR. 22-8253(2))**

2022-08-29 Nr.NV-2494

Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Vertinat Projekto 2 straipsnio 1 dalyje siekiamą įtvirtinti „norminio teisės akto“ sąvoką, pažymėtina, kad be teisės akto priėmimo formos ir tvarkos, nustatomi šiek požymiai: nustatomos individualiai neapibrėžtai asmenų grupei skirtos elgesio taisyklės.

Nors iki šiol teisės aktuose tokios sąvokos nebuvo, tačiau teismų praktikoje yra suformuluoti (privalomi) požymiai norminio teisės akto, t. y. pvz., Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas, remdamasis teisės doktrina, yra nurodęs, kad norminiai teisės aktai – tai rašytine forma išreikšti teisėkūros subjektų sprendimai (oficialūs rašytiniai dokumentai), kuriuose yra teisės normų. Juose įtvirtinami bendro pobūdžio nurodymai tam tikrų visuomeninių santykių dalyviams, kurie orientuojami į ateitį ir numatyti taikyti daug kartų. Šie aktai adresuoti neapibrėžtam asmenų ratui arba adresuoti ratui asmenų, apibūdintų rūšiniais požymiais. Jie visada abstraktūs ir apjungia tipinėmis, rūšinėmis savybėmis panašius visuomeninius santykius, toliau veikia po realizavimo individualiuose santykiuose ir konkrečių asmenų elgesyje. Teisės aktų priskyrimas prie norminių teisės aktų grupės apibūdina jų taikymo apimtį ir privalomumą (norminiai teisės aktai turi visuotinio privalomumo pobūdį) (Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2021 m. gruodžio 15 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eAS-776-520/2021, 2003 m. kovo 24 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A5-63/2003; 2013 m. rugpjūčio 5 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS520-566/2013). Taigi teismai spėsdami, ar teisės aktas yra norminis, tokį teisės aktą vertindami sprendžia, ar toks norminis teisės aktas sukuria visuotinai privalomas elgesio taisykles (teisės normas). Pažymėtina ir tai, kad teisės aktai (dokumentai), kuriuose nėra įtvirtintos visuotinai privalomos elgesio taisyklės, nelaikyti norminiais teisės aktais (pvz. rekomendacijos, išaiškinimai, išvados).

Atsižvelgiant į nurodytą teismų praktiką ir siekiant aiškiau apibrėžti sąvoką „norminis teisės aktas“ turėtų būti tiesiogiai sąvokoje nurodomas dar vienas teismų praktikoje nurodomas norminio teisės akto požymis „visuotinai privalomos“ arba „privalomos“ elgesio taisyklės.

Be to, vertinant norminio teisės akto nustatomus reikalavimus (sąvokos turinys) nustatyta tvarka ir forma priimto teisės akto, siūlytina greta priėmimo įrašyti ir kitą nuostatą – dėl paskelbimo, t. y. kad teisės aktas turi būti ne tik priimtas teisės aktų nustatyta tvarka ir nustatytos formos, bet ir atitinkamai teisės aktų nustatyta tvarka paskelbtas (manytina, kad tinkamai teisės aktų nustatyta tvarka nepaskelbtas teisės aktas (dokumentas) negali būti peticijos dalyku, o asmenų teisės ginamos kitų teisės aktų nustatyta tvarka).

2. Atsižvelgiant į Projekto derinimo pažymoje pateiktus argumentus dėl kreipimosi vertinimo, jo pripažinimo peticija ir peticijos priėmimo nagrinėti klausimų sprendimo termino, nustatyto Projekto 9 straipsnyje, Projekto rengėjas turėtų pagrįsti, ar toks terminas yra pagrįstas (racionalus), t. y. ar visais atvejais bus įmanoma per nustatytą terminą išnagrinėti kreipimąsi. Atsižvelgiant į tai, kad yra susiformavusi peticijų nagrinėjimo praktika, siūlytina pateikti informaciją per kiek paprastai vidutiniškai peticijų komisija priima sprendimą dėl pareiškėjo kreipimosi (peticijos).

3. Projekto rengėjas turėtų įvertinti Projekto 13 straipsnyje siūlomą nustatyti teisinį reguliavimą, pagal kurį peticijų komisijos sprendimą nepripažinti kreipimosi peticija ar atsisakyti priimti peticiją nagrinėti pareiškėjas ar jo atstovas gali apskusti šią komisiją sudariusiai institucijai, t. y. pvz. Seimui, Vyriausybei. Pagal Projekto 13 straipsnio 3 dalį gautas skundas išnagrinėjamas ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo jo gavimo dienos ir apie tai pranešama pareiškėjui. Atkreiptinas dėmesys, kad ne Vyriausybės kanceliarija pagal Projektą ar Seimo kanceliarija būtų atsakovas byloje, bet Seimas ir Vyriausybė. Pažymėtina ir tai, kad pvz. Vyriausybė vadovaujantis Konstitucijos 95 straipsniu valstybės valdymo reikalus sprendžia posėdžiuose visų Vyriausybės narių balsų dauguma priimdama nutarimus. Vyriausybės darbas organizuojamas sprendžiant atitinkamus klausimus posėdžiuose ir pasitarimuose, todėl vadovaujantis Projekto nuostatomis skundą turėtų nagrinėti, pvz., Vyriausybė ar Seimas ir priimti dėl skundo sprendimą per 20 darbo dienų. Manytina, kad teisėkūros subjektams neturėtų būti nustatomas terminas, taip pat manytina, kad teisinis reguliavimas turėtų būti koreguojamas, nes abejotina, ar Vyriausybei bei Seimui pagrįsta yra priskirti skundų nagrinėjimo funkciją. Be to, jeigu skundas būtų paduodamas Vyriausybei ar Seimui, tai šių subjektų priimti sprendimai dėl skundų abejotina, ar pagal teisės aktų sąrangą ir Konstituciją galėtų būti skundžiami Administracinių bylų nustatyta tvarka (Projekto 13 straipsnio 4 dalis). Dėl nurodytų priežasčių turėtų būti sistemiškai peržiūrėtas teisinis reguliavimas.

4. Teisinio aiškumo ir pagrįstumo stokoja Projekto 16 straipsnio nuostata, pagal kurią peticijų komisija savo sprendimu pripažinusi peticijos svarbą (neaišku kokiais kriterijai ir pagal ką), turi teisę tęsti peticijos nagrinėjimą net ir pareiškėjui atsiėmus peticiją. Ši nuostata neišplaukia nei iš Konstitucijos, nei iš Konstitucinio teismo doktrinos, taip pat neaišku, kaip tokia peticijų komisijų

„teisė“ siejasi su piliečių teisių įgyvendinimu. Toks teisinis reguliavimas turėtų būti detalai pagrįsti Projekto aiškinamajame rašte, arba tokio teisinio reguliavimo turėtų būti atsiakyta (kaip nesusijusio su piliečių peticijos teisės įgyvendinimu).

5. Vertinant Projekto 19 straipsnio 4 dalies nuostatą, pagal kurią numatoma kaip viena iš alternatyvų pavesti parengti teisės aktą komisijai ar darbo grupei, pažymėtina, kad šie subjektai neturi teisėkūros iniciatyvios teisės (o yra viena iš galimų darbo organizavimo formų), todėl siūlytina jų kaip savarankiškų teisėkūros subjektų (rengėjų neįvardyti).

Teisės grupės vyresnioji patarėja

Eglė Izokaitytė